

Nacionalni pokret u Indiji

NAČIN UPRAVE

Indija je malo pomalo došla pod englesku vlast. Početkom XVII. st. postoje razna trgovačka poduzeća. O kakovim teritorijalnim zahtjevima nema još ni govora. Kad se je na istočnoj obali počela miješati i Francuska, upravnici engleskih društava preuzimaju i teritorijalnu odgovornost, — dok iza pada Moghula »Company« ne postade najmoćnija snaga u Indiji. Nego bilo je mnogo zlouporaba i trvenja među pojedinim društvima.

God. 1773. bi imenovan uz 4 savjetnika Governor-General, pod kojega sve potpade. Sloboda udruženja je ostala, no na kratko vrijeme, — iza 60 godina teritorij je priklopljen kruni. God. 1858. governor postaje Vice-roy. Pomaže ga »council«.

Način uprave je izmjenjen s dva glasovita akta: »Government of India Act« od god. 1919. i 1935. Evo najvažnijih promjena iz zadnjega:

1. Provincije¹ su autonomne, — vlada odgovara skupštinama izabranim u pojedinim provincijama.

2. Postoji jedna odgovorna vlada Indije bazirana na federaciji engleskih indijskih provincija i nezavisnih državnica.

Autonomija provincija provedena je god. 1937., »a što se tiče federacije mora biti neizbježiva odgoda«, veli Indian Year Book.

Glede federativnog uređenja Indije razni razno misle. Muslimani su protiv nje. »Liga ponovno izjavljuje, da se skema federacije, kako je označena u »Government of India Act« ne može nikako prihvatiti.«

»Prospekt blize federacije izgleda sada udaljeniji nego ikada do sada« (Aga Khan, Bombay, 29. XII. 1938.) — No ipak vjeruje da do nekakove federacije mora doći. »Sadašnji sistem ne može dugo opstati. Centralna uprava s Provincijalnom autonomijom nije ništa drugo nego anahronizam. Istina, ima mnogo ljudi, koji ne će federaciju, ali su bez ikakove druge alternative.«²

A ni Kongresu ne prija federacija, on za višim teži. Za njom čeznu praktično samo male neovisne državnice, a u ovim nesigurnim prilikama možda je i za Englesku dobra.

¹ Madras, Bombay, Bengaliya, Udružene Provincije, Pundab, Bihar, Središnje Provincije i Berar, Asam, Sjeverozap. Pogranične Prov., Orisa, Sind. — Burma je odijeljena i spada direktno pod krunu.

² »Statesman« 31. XII. 1938.

Jednu trećinu Indije pokrivaju »natives states« — »samostalne državnice« sa raznim radama i maharadžama. Ima ih oko 600. Neke mjere tek par četvornih kilometara, druge su opet čitava kraljevstva. — Engleska je preko kraljice Viktorije proglasila: Mi ćemo poštivati prava, dostojanstvo i čast urođeničkih princeva kao naše privatno, — no dakako da je to sve skupa relativno, jer se u svakoj državnici nalazi kakav »asistent political agent« ili »british resident«.

Ti se princevi boje novih prilika i predviđaju konac svoje tiranske vlade nad bespravnim narodom. Maharadža od Patiala poziva ostale svoje uzvišene kolege, da se postave direktno pod »krunu«. No neće svi da na to pristanu, jer veća kraljevstva ne bi htjela biti na istom stupnju s manjim kneževinama.

POLITIČKE STRANKE

Ima ih puno kao i u svim drugim državama. Glavne su ipak Nacionalni kongres i Muslimanska liga. Ostale važnije: nezavisni muslimani, nezavisni Hindu, Evropejci, indijski kršćani, Anglo-Indijci.

Kongresnu stranku ustanovio je god. 1885. Mr. Allan Octavian Hume. Temeljne su joj točke:

1. Stapljanje svih raznih elemenata u jednu nacionalnu cjelinu.
2. Postepena regeneracija na svim područjima.
3. Učvršćivanje sjedinjenja među Indijom i Engleskom.

Toga se je kongres držao do g. 1907., kad se počeo dijeliti na dvije stranke, na konzervativce i ekstremiste. Ovi zadnji preuzimlju vlast u svoje ruke. Iza glasovite sjednice u Calcutti g. 1922., glavnim vođom postaje Mahatma Gandhi.

Mahatma Velika Duša Gandhi rođen je u Porbonduru (Sjev.-zap. Indija) 2. X. 1869. Uči ponajprije privatno, kasnije prelazi u jedan evropski kolegij. Gubi pomalo vjeru u hinduizam i ne brine se puno za stroge propise svoje Daina kaste. Dotiče pariju, dapače jede kravlje meso, najveći zločin, što ga može u svojoj vjeri počiniti.

God. 1888. nastavlja studij u Londonu. Iza tri godine vraća se natrag kao svršeni odvjetnik. Naskoro odlazi u Afriku radi interesa neke trgovačke kuće u Bombayu. Tu se susreće sa iseljenim Indijcima, koji su bili silno zapušteni i zapostavljeni. Nastoji im pomoći koliko se dalo, no kad Englezi i Britanci prestajali sa svojim progonstvima. Gandhi upotrebi po prvi puta »ahimsa«, sistem ne reagiranja, koji će odsada biti stalno povezan s njegovim imenom. »Ne sudjelovati, ne upotrebljavati silu, ne opteretiti se!«

U Africi se Gandhi zanima za kršćanstvo, čita poslanice sv. Pavla i Tolstoja, od koga svakako nije mogao čuti puno dobra o kršćanstvu. No Gandhi je indiferentan, kad se radi o vjerama. »Svi putevi vode k jednom cilju«.

God. 1914 vraća se u Indiju. Nailazi i tu na velike poteškoće. 385.000.000 ljudi, razne vjere, narodi, 73% pučanstva na selima, koji u mnogim slučajevima imaju jedva najprimitivnije saobraćajne veze. Tek 17% muških i 2% ženskih znade čitati. Pa onda razdioba na mnogobrojne kaste, 60.000.000 nedirljivih... Ali uza sve to on radi za narod, čak i za najzapuštenije slojeve.

Za vrijeme rata pomaže Englesku nadajući se kakovoj slobodi, no iza rata osta sve pri starom. Teroristi u Bengaliji počinju ubijati engleske činov-

nike, — stvara se zakon, po kojem je policiji dozvoljeno zatvarati sve »sumnjive« bez ikakove posebne istrage. Gandhi protestira protiv toga, jer se na taj način skućuje sloboda. Naređuje generalni štrajk, da pokaže samo kako i on ima vlast u svojim rukama. Bi zatvoren 1919., no to je još više razjarilo narod, koji sav listom pristao uz Gandhija proglašujući ga »Indijskim Spasiteljem«.

Iza ubojstva engleskih policista u Čauri-Čaura (1922) on počinje postiti da zadovolji za grijeha svoga naroda. Zabranjuje nasilna sredstva, no mnogi ga već ne slušaju. Ispunjavaju se riječi Rombindanat Thagore: Gandhi je sigurno duhovni vođa, ali nikako politički. — Pušten na slobodu dočekan je kao mučenik. Nastavlja svoju borbu i gleda spasiti Indiju od pogubnih komunističkih ideja Nehrua.

Dolazi na red poznati »put mučenika« k moru, gdje su kuhali sol, inače državni monopol. Ovaj puta u pokret ulaze i žene. Gandhi je iznova zatvoren. Pušten na slobodu sudjeluje na konferenciji »okruglog stola« u Londonu, god. 1931. Slijedeće godine ponovno zatvoren, 1933 opet je na slobodi.

Iako nije predsjednik Kongresa, ipak je još uvijek on koji vlada i upravlja i drugi ga vođe hoćeš-nećeš moraju slušati da se ne zamjere narodu. Svoja načela o »non-violence« nije promijenio, dapače je predložio osnutak nekakove »brigade mira«. Između ostalih njenih ideja zanimljive su ove dvije:

1. Živa vjera u »non-violence«, koja je nemoguća bez žive vjere u Boga.

2. Jednako poštivanje svih vjera na zemlji i poznavanje glavnijih njihovih principa.

Radi toga su mnogi protiv njega, osobito mlađa generacija. »Pa to je već lud čovjek, previše asketičan«, rekao mi je profesor bengalskog jezika kalkutskog kolegija.

Inače puno piše u svom listu »Horidinu«. Živi u Wardhi, u Sjv. Zap. Indiji.

God. 1929 Kongres traži za Indiju priznanje »Dominion Status«-a, malo kasnije dapače »Purna Swaraj«, potpunu neovisnost. — Slijedeća godina glasovita je radi svojih demonstracija i civilne neposlušnosti. Kongresna stranka ukinuta, no 1934 opet uspostavljena. Javljaju se i u njoj nova komešanja, osobito pod predsjedništvom Nehruovim.

Nehru Pandit Đawaharlal, rođen 1889, Odgojen u Harrov School i Trinity College, Cambridge. Od god. 1918 član je »All-India Congress Committee«. God. 1929 postaje tajnikom, a kasnije čak i predsjednikom. — Zatvoren nekoliko puta. Pisao je dosta o Sovjetima i Rusiji, koju je također pohodio. Izraziti socialista i komunista. Poznate su njegove izjave i pohvale crvenih u Španjolskoj. Čak im je i novčanu pripomoć poslao iz Bombaya.

»Uništenje dugova, ukinuće privatnog vlasništva, vlast u ruke masi seljaka i radnika, stvaranje proletarske države po uzoru Moskve!« To je glavni sadržaj njegovih propagandističkih govora. — Mlađi naraštaj pristaje uz njega, stariji i razboritiji se bune. Radi toga je izgledalo, da će se sve skupa raspasti. Gandhi spasava situaciju nagovorivši Nehrua, da odustane od svojih zabluda barem u svom javnom djelovanju.

Složni tako bar donekle iznutra, dadoše se svim silama na izborničku kampanju. Gandhi opominje svoje sumišljenike da idu u sela, među priproste ljude, jer ti stvaraju Indiju. Čak se i glavna

sjednica Kongresa drži u selu Faizpuru. Narod je oduševljen, Kongres dobiva većinu u gotovo svim Provincijama. U Bengaliji i Pundabu pobjeđuju Muslimani.

»All-India Muslim League« datira od god. 1906. Naglo jača, zauzima važne položaje. 1928 sastaje se sjednica svih muslimanskih stranki. Namjera da se sve ujedini pod »Ligom« ne uspijeva, ali je ipak neko jedinstvo postignuto.

Mr. Dinah je vođa. Hoće da podigne 80.000.000 muslimana »višem stupnju političkog razumijevanja... Budu li muslimani jednodušni, brzo će doći do sporazuma između Hindu i nas.« Po riječima istoga vođe, spremni su surađivati sa svakim, ali ne će da budu jednostavno apsorbirani bilo od Kongresa, bilo od koje druge stranke.

U svom izbornom manifestu i ona priznaje, da je »All-India federal sheme of Central Government« fundamentalno kriv, nepravedan i sudbonosan po Indiju. — Protivi se također komunističko-socijalističkim zahtjevima gosp. Nehrua. Traži potpunu demokratsku samoupravu.

*

Ne zaboravimo ipak da je u Indiji još druga velika i stoljetna razdioba. Pitanje o kastama i o njihovom ujedinjenju uvijek je vrlo škakljiva stvar, koja je i Gandhiju zadala mnogo jada i radi čega su ga mnogi ostavili.

I nije tu tek šačica ljudi. Samih parija, t. j. onih koji su izvan kaste, ima oko 50—60.000.000. Silna je to masa, koju bi svatko želio predobiti za svoju stranu, obećavajući joj slobodu od ropstva i položaj doličan ljudima.

MEĐUSOBNI SUKOB

Nakana Kongresa sasvim je jasna, on želi postati vodeća stranka u Indiji, kojoj se mora sve drugo pokoriti. Naravno da su bile neizbježive trzavice, pa i krvavi sukobi s muslimanima. Jaz se malo pomalo širio i sada je stanje takovo, da nema velike nade u skoro sjedinjenje i zajednički rad za slobodu i blagostanje Indije. — Kongres gleda u Ligi jednu partiju, koja se sve više priklanja Eng. kojoj, a bez sumnje da je dosta jak i vjerski momenat i sjećanje na to, kako su muslimani došli u Indiju i kako su postupali s urođeničkim plemenima.

»Statesman«, calcuttski dnevnik, gotovo svaki dan donosi tužbe muslimana iz onih Provincija, gdje je Kongres na vladi. Tako iza sjednice »All-India Moslim League« odbor izdaje posebnu knjižicu o raznim progonstvima i na koncu daje glavne razloge sukoba:³

»Tri su glavna uzroka: Kongresna himna, Bande Motoram, trobojna zastava i protekcija krava«.

³ »League report on Congres Regimes« — Statesman, 26. XII. 1938.

Liga nikako neće priznati Kongresu, da je on jedini predstavnik Indijskog naroda.

»Oni žele da njihova stranka postane glavna vlast, koja će upravljati svom Indijom. Vrhovno njihovo zapovjedništvo proglasilo je da Kongres može govoriti u ime čitave Indije... Pitanje je međutim, da li muslimani pristaju uz ovo stanovište. (Glasovi: Ne!)

»Siromašni neuki narod bio je na istom rangu kao i mladež... Govorilo se masama da nije tu vjersko pitanje, već čisto ekonomski problem, — da će Kongres uništiti Britanski Imperijalizam i samostalne princeve i uspostaviti socijalističku vladu, pod kojom će Indija biti pretvorena u zemlju u kojoj teče mlijeko i med. No tu ne bi bilo slobode ni za muslimane ni za ma koga, koji bi se usprotivio Kongresu.«⁴

I nisu razmirice samo u riječima, stalno se opetuju i krvavi sukobi.

Razdijeljeni između sebe, razdijeljeni su i u sebi, i Liga i Kongres. Osobito ovaj zadnji. Sasvim jasno se razabiru dvije stranke: miroljubivi uz Gandhija, koji su za »non-violence« i za mirno i polako rješavanje pitanja, — i »ratoborni« mladi naraštaj uz C. M. B o š a.

★

A kakovo je držanje Engleske prema tomu komešanju? — Ponajprije ona mudro pušta sve te moguće stranke, da viču, protestiraju i na oko uvažuje njihove proteste, no u praksi stvar je ostala dosada nepromijenjena. Indijci se groze da je blizu čas i da je stanje po Englesku opasno, ne samo radi Indijskog nacion. pokreta, već i radi opće-političkog položaja u svijetu. Vele da će Engleska morati pristati na njihove zahtjeve, međutim su na početku ovog rata većinom — pa i sam Gandhi — stali na stranu Engleske.

Kako će se svršiti, pokazat će nam budućnost. Mislim, da nema smisla nagađati, jer je politika tako promjenljiva stvar.

POLITIČKE STRANKE I KATOLICI

Ponajprije stanovište katolika prema politici. Kratko rečeno: katolici su u glavnom za Kongres, jer bilo kako bilo, to je narodna indijska stranka. I dok u Kongresu nije bilo toliko komunističkog i socijalističkog elementa, stanovište katolika bilo je jednostavno i jasno. Sada se stvari malo pomalo mijenjaju. Kongres se počinje »crveniti«. Čuju se i s najviših mjesta oštri ispadi protiv katolicizma ili barem ne previše nakloni i utješljivi izrazi.

Tako na pr. po Gandhiju, koji inače katolicizma nije nikada temeljitije upoznao, misionari neka samo socijalno rade, — nek vode sveučilišta, bolnice... No sve to ne smije imati kršćanskog značaja. U protivnom slučaju mogu se nesmetano vratiti u Evropu.

⁴ Iz govora predsjednika Dínaha sveučilištarcima u Patni.

To nam isto preporučuje gosp. C. M. Boš, kasniji predsjednik Kongresa, no u malo oštrijoj formi: »Dobro bi bilo, ako bi vodstvo St. Xavier's Collega uvidjelo, da Indija nije više ono, što je bila pred nekoliko godina i da neće u buduće dozvoljavati birokratično-svećeničko vodstvo u svojim školama. Poglavari tog zavoda bezobrazno su pozvali roditelje, nek samo uzmu svoje sinove, ako ne cijene način uzgoje u zavodu. Ne sumnjam, da će taj poziv biti svojevremeno uslišan, i da će predstojnici biti zadovoljni, kad se neće trebati više mučiti u Indiji i natrpavati nam svoj uzgojni sistem. Rektor zavoda je proglasio, da oni sveučilištarci, koji ostanu u zavodu, moraju primiti njegove propise, metode i ideale. S potpunom spoznajom svoje odgovornosti lako mu poručujem, da iako još St. Xavier's College opstoji radi mlohavosti sadanje vlade, da nije daleko čas, kad će narodna vlada ukloniti takove ustanove, čiji propisi, metode i ideali ne odgovaraju indijskom ukusu i mišljenju. I ne budu li se te ustanove htjele prilagoditi novom socialno-političkom ustroju, tada će biti zamoljeni, da se vrate u krajeve odakle su došli, i nek budu uvjereni, da Indija neće ama baš ništa izgubiti radi njihovog odlaska.«

Valja ipak priznati, da nije to mišljenje svih vođa Kongresa i da mnogi od njih kao razboriti ljudi priznaju zasluge katolicizma na odgojnom i uopće na socialnom polju.

*

To bi bio uglavnom sadašnji položaj Indije, u koliko sam mogao razabrati. Dakako da svaki drukčije gleda i drukčije prosuđuje.

O svemu tomu sam se, šetajući se u večernom odmoru, razgovarao s već spomenutim bengalskim profesorom.

Komunizma se jako boji i radi velike popularnosti Nehruove, a i radi toga što se komunizam suzbija silom. »To neće nikada roditi dobrim plodom. Mi moramo podići seljaka i radnika.« — A ima se šta i podići! Tolika je bijeda, tolike su nepravde, da čovjeka uprav groza hvata. To valja vidjeti, ne da se tako lako opisati. Indijski seljak je isto, što je bio pred 2.000 godina, nevoljan, siromašan, u nekoj vrsti poluropstva, osobito u malim samostalnim državicama.

Radnici rade za 4—6 ana (1 ana = 1 din.) na dan, djeca i žene za 1—2 ane uz vlastitu hranu. Ima još i na hiljade radnica u ugljenokopima . . .

S druge pak strane tiranski zemindari hiljade troše na zabave i gozbe. »Vidio sam na svoje oči, kako je jedan zemindar potrošio 100.000 samo na rasvjetu prilikom udaje svoje kćeri,« rekao mi je onaj učitelj.

Radnika i seljaka valja pridići, — no taj radnik i seljak u većini slučajeva pripada »nedirljivim« ili nižim kastama. Isti taj gospodin s prezirom je odvrćao lice, kad se govorilo o tom »illiterate people«. A valja ga pridići, jer će inače komunizam doći.

Puste li ironije . . . A ovo bi lako moglo biti sudbonosno i za Kongres i za Hinduizam, koji je i onako već razdijeljen na mnoge sekte. Radi se o silnoj masi, koju Gandhi nastoji predobiti za sebe, ali koju većina njegovih sumišljenika prezire.

No netko drugi se spustio i radi među tim ljudima. Dr. Ambedkar, katolici i — muslimani. Prvi je u Bombayu pokrenuo glasoviti pokret nedirljivih i izgledalo je, da će uroditi dobrim plodom, no sada je stvar zaspala. Vrlo važno pitanje je glede muslimana i katolika.

U mnogim krajevima Indije javljaju se veliki pokreti obraćenja i približenja katolicizmu. Ta bića vjekovima potlačena traže onaj položaj, koji im kao ljudima dolikuje, — traže slobodu, jer u mnogim slučajevima ni te nemaju. Ti ljudi, koji nikada nisu osjetili što znači biti ljubljen, čuli su za Jednoga, koji ih je »vječnom ljubavi« ljubio i koji je za njih pred 1900 godina umro na Golgotskom vrhu, pa neodoljivom snagom teže za tim najvećim i najdražim od sinova ljudskih.

Mase se kreću, no sustati će na putu, ne budemo li ih mi pomogli. Treba novih sila u misijama, mladih i požrtvovnih sila, kojima će žrtva biti nešto najljepše i najpoželjnije, — treba apostola molitve, žrtve i rada u domovini, — treba nada sve ljudi žive vjere i velikog srca, koji se ne zatvaraju u mali krug svog naroda, već koji žive i žrtvuju se za velike planove raširenja kraljevstva Kristova.

A onda će i nad Indijom naskoro zasinuti lik Onoga, koji jedini može razriješiti teške probleme ljudskog društva i dati im mir i sreću, — Onaj koji reče o sebi: »Ja sam Put, Istina i Život . . .« Bio On to za čitav svijet, bio na poseban način za Indiju. I n d i j a
K, r i s t u !

Kalkuta

Antun Gabrić D. I.